

О С О Б Е Н О М Н Е Н И Е
на съдията Емилия Друмева
по т. 1 от Решение № 5/2005 , к.д. № 10/ 2004

I. Несъгласието ми е относно т. първа на решението, където се обявява противоконституционност на цялата законова уредба за Националната Компания "Пристанища". Разсъжденията и доводите в решението са единствено и само в една посока – за това, че се касаело за прехвърляне на държавни функции върху специфичен правен субект, който не е държавен орган. Този правен субект е Националната Компания "Пристанища", която оспорваният закон е създал като "държавно предприятие" по смисъла на чл. 62, ал.3 от Търговския закон.

В Решението този факт само се отбелязва, без коментар, без съсредоточаване в правната същност и предназначение на този специфичен правен субект, без търсене на отговор защо законодателят създава държавното предприятие НК "Пристанища", който въпрос всъщност е определящ за решаването на процесния спор. Това е съществена празнина , която прави решението едностранно и непълно, а разсъжденията и доводите въобще не попадат в предмета на спора.

II. Впрочем въпреки игнорирането от страна на Конституционния съд държавното предприятие като правен субект не е приумица на законодателя ; то има столетно съществуване в развитите европейски страни. Според действащото българско право държавното предприятие не е търговско дружество ; то се създава само със закон. С това действащата законова уредба /чл. 61, ал.3 от ТЗ/ се изчерпва. Но редица други действащи закони съдържат подробна уредба на този специфичен правен субект, която уредба е опряна както на Конституцията /чл. 18, ал. 6/,

така и на правото на Европейския съюз – Директивата за прозрачността на финансовите отношения между държавите-членки и публичните предприятия 80/723/ЕЕС, изм. 1985, 1993 и 2000 г., съгласно която “държавните предприятия играят съществена роля в националната икономика на държавите-членки”.

Нито Търговският закон, нито Конституцията, нито правото на ЕС препоръчват държавното предприятие да бъде създавано и да функционира в някаква определена правно-организационна форма. А точно това необвързване с предварително определена организационна форма се преценява в европейското право като важно условие да се запази автономията и гъвкавостта на държавното предприятие. Там собственик на имуществото е държавата. Със създаването на едно държавно предприятие не се извършва прехвърляне на държавни функции, каквато е основната и единствена теза в решението, а напротив - държавата поема задължение да управлява и стопанисва държавната собственост, за да бъдат постигнати и изпълнени публични, общозначими цели и задачи.

Но освен, че държавното предприятие се създава с това предназначение, то е длъжно и да го реализира. Именно социално значимата цел предопределя създаването на предприятие, в което участва държавата ; защото само държавата, която е собственик на предприятието и го управлява, може да осигури осъществяването на тази задача, вкл. и при икономическа криза.

Следователно тук легитимацията на стопанското участие на държавата почива не толкова върху стремежа към постигане на печалби, колкото върху реализирането на цели на държавното управление и обезпечаването на обществени интереси – в оспорената уредба досежно НК “Пристанища” те са : да се освободи държавния бюджет от неприсъщите

функции със стопански характер, а от друга страна – да се осигури разходването на събраните средства за развитието на пристанищната инфраструктура, както се сочи в мотивите при приемането на оспорения закон.

III. Оспорената законова уредба досежно създаването и функционирането на НК “Пристанища” покрива основните изисквания по този предмет в правото на ЕС като ги възпроизвежда в един вече улегнал и работещ модел за управление на държавната собственост, широко приложен в съвременното българско законодателство ; в този модел управлението на инфраструктурата – публична държавна собственост, е възложено на държавно предприятие и принципно е отделено от услугите, извършвани от оператори.

Така оспорената законова уредба не противоречи, а напротив - е в съответствие и с Конституцията, защото със създаването въпросното държавно предприятие държавата не прехвърля държавна власт, а поема управлението и обслужването на държавна собственост в съответствие с чл. 18, ал.6 от Конституцията : “Държавните имоти се стопанисват и управляват в интерес на гражданите и обществото”, поради което *искането в тази му част следваше да се отхвърли.*

Емилия Друмева